

seval günyol (sorumlu yazar|corresponding author)

mimar sinan güzel sanatlar  niversitesi, lisansüstü eğitim enstitüsü, iç mimarlık bölümü yüksek lisans  ğrencisi
seval.gunyol@gmail.com orcid: 0009-0000-7210-6283

dr. Öğr. Üyesi gamze erđin

mimar sinan güzel sanatlar  niversitesi, mimarlık fakültesi, iç mimarlık bölümü
gamze.ergin@msgsu.edu.tr orcid: 0000-0002-7874-4902

SINIF KİMLİĞİNİN FİLM MEKÂNLARI ÜZERİNDEN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZİ: "PARAZİT" FİLMİ ÖRNEĞİ

araştırma makalesi|research article

başvuru tarihi|received: 16.01.2025 kabul tarihi|accepted: 25.06.2025

ÖZET

Sinema ve mimarlık arakesitinde yer alan film mekânları, filmin genel atmosferini oluşturmanın yanı sıra, ele aldıkları konuya bağlı olarak, sınıf kimliğini ve toplumsal yapıyı yansıtan ögeler taşır. Bu bağlamda sınıf kimliğine dair mek na yansıyan göstergeleri tespit etmek adına film mekânlarını incelemek mümkündür. Bu  alışma, Parazit film  rneği üzerinden film mekânlarının sınıfsal kimlikleri nasıl ifade ettiğini ve toplumsal yapıyı nasıl g rselleştirdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada; nitel araştırma yöntemlerinden göstergibilimsel analiz yöntemi kullanılarak, belirlenen örnek üzerinden film mekânlarının toplumsal sınıflar arasındaki farkları nasıl sembolize ettiği ve bu mekânların karakterlerin toplumsal durumlarını nasıl yansıttığı tespit edilmektedir. Örneklem olarak belirlenen Parazit filminde yüksek ve düşük sosyoekonomik düzeylere sahip sınıflara ait mekânlar arasındaki görsel farklar belirgin düzeydedir ve her iki sınıfın yaşam biçimlerinin mekânla olan ilişkisi bu göstergeler üzerinden  oz mlenmiştir. Bulgular; filmdeki mekânların sınıfsal kimlikleri mekânın yapısal özellikleri, düzeni, aydınlatmaları ve mekânın genişliği aracılığıyla yansıttığını ve sınıflar arasındaki farkları sembolize ettiğini göstermektedir. Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bireylerin mekânları geniş, modern ve aydınlıkken, düşük sosyoekonomik düzeydeki bireylerin mekânları dar, karanlık ve karmaşık kurgulanmıştır. Bu farklılıklar, mekânların toplumsal statüleri ve g   dinamiklerini görsel olarak ortaya koymaktadır. Araştırma, film mekânlarının toplumsal yapıyı ve sınıf kimliklerini görselleştirerek sınıfsal farkları yansıtan bir araç olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mekân, Kimlik, Sınıf Kimliği, Film Mekânları,
Göstergibilimsel Analiz

Günyol, S., Ergin, G. (2025). Sınıf kimliğinin film mekânları üzerinden göstergibilimsel analiz: "Parazit" filmi  rneği. *Bodrum Journal of Art and Design*, 4(2), 194-209.
<https://doi.org/10.58850/bodrum.1621603>

SEMIOTIC ANALYSIS OF CLASS IDENTITY THROUGH FILM SPACES: AN EXAMINATION OF THE FILM "PARASITE"

ABSTRACT

Film spaces, at the intersection of cinema and architecture, not only create the overall atmosphere of a movie but also reflect elements of class identity and social structure, depending on their themes. This study aims to examine how film spaces express class identities and visualize social structures, using the film "Parasite" as a case study. By employing semiotic analysis, we aim to uncover how the film's spaces symbolize the differences between social classes. In 'Parasite', the visual contrasts between spaces inhabited by high and low socioeconomic classes are striking, allowing for an analysis of the relationship between lifestyle and environment. Findings indicate that the film's spaces effectively convey class identities through various structural features, including layout, lighting, and size. For instance, spaces associated with individuals of high socioeconomic status are characterized by their large, modern, and well-lit interiors, whereas those belonging to individuals with low socioeconomic status tend to be narrow, dark, and convoluted. These visual differences poignantly reveal the characters' social standings and the power dynamics inherent in their environments. Ultimately, this research demonstrates that film spaces serve as a powerful tool for illustrating class differences, effectively visualizing social structures and identities throughout the narrative.

Keywords: Space, Identity, Class Identity, Film Spaces, Semiotic Analysis

EXTENDED ABSTRACT

Introduction	Spaces are not merely physical areas; they are multidimensional structures shaped by social relations, individual identities, and cultural dynamics. Over time, the meaning of space has evolved and has been examined through various theoretical frameworks. Lefebvre's perspective on the social production of space posits that space is not just a tangible entity but a construct influenced by social practices and relationships. It serves as a reflection of the identities and social statuses of individuals and groups. For example, the stark differences between the luxurious homes of the upper classes and the living conditions of the lower classes highlight class inequalities and social hierarchies. Cinema, too, employs space as a reflection of class identities and social structures. Film spaces are more than mere backdrops for storytelling; they are tools that convey the characters' class identities, social positions, and societal structures to the audience. At times, films use space as a backdrop, while at other times, it serves as a complement, or even as a central element of the narrative. Particularly in emphasizing class differences, spatial design clarifies the social status of characters and their places within society. Spaces in cinema play a crucial role in illustrating social disparities and class identities to viewers. The design of film spaces expresses concepts such as social hierarchy, economic status, power dynamics, and societal standing through symbolic language. The aesthetic structure, color schemes, layout, and intricate details of a space visually reflect the social fabric and provide insights into the psychological and social situations of the characters. Thus, space becomes an effective narrative tool that enhances the visibility of class differences and social identities in film. An exemplary case is "Parasite", a 2019 film directed and written by Bong Joon-ho, which examines class inequalities by focusing on the relationship between two families from different social classes. The film critiques social class distinctions and identities through the aesthetic and symbolic elements of its spaces. "Parasite" demonstrates that spaces are not merely living environments but also narrative tools that represent the social status and identities of the characters. While the spatial design unveils class differences, it showcases the power of cinema to express social criticism through visual storytelling.
Purpose and scope	This study analyzes class differences in the film "Parasite" using a semiotic approach within the context of spatial design. The spaces depicted in the film are examined in terms of decoration, architectural details, and relationships with characters to reveal how class identities are reflected through these spaces. The main research question focuses on how the design of film spaces reflects class differences and social hierarchy. The study hypothesizes that film settings clarify the social class of the characters and enable the audience to understand the social hierarchy.
Method	A semiotic analysis method was employed in this study. Semiotic analysis explores how film spaces represent class identities through decoration, use of light, and character interactions. The goal of this analysis is to uncover the underlying symbolism, cultural codes, visual elements, and metaphors present in the film. In "Parasite", spaces function as tools that symbolize class identity and social structure. The semiotic method allows for a thorough examination of the meanings and social messages conveyed by these spaces.
Findings and conclusion	The findings of the study examined how the spatial designs in the film "Parasite" reflect class identity and social hierarchy. The spaces in the film were categorized into three main types: shell, exterior, and interior, each evaluated for its representation of social class differences and the characters' sense of belonging. The narrow and isolated basement of the Kim family serves as a powerful symbol of lower-class status, while the spacious and well-organized house of the Park family represents the privileged lifestyle of the upper class. The Kim family's narrow windows and dark, cramped living space reflect their limited living conditions and economic struggles, whereas the Park family's wide windows and open, spacious interiors symbolize status and comfort. Moreover, the narrow stairs leading down to the Kim family's basement represent social exclusion and isolation, while the grandiose entrances of the Park family's home emphasize the power and privilege of the upper class. Interior designs similarly highlight class differences. The Kim family's confined and disorganized dining area symbolizes economic hardship, in contrast to the spacious and orderly dining area of the Park family, which represents the comfortable life of the upper class. These spaces visually convey social inequality and symbolically reflect class identities within the film. As a result of this study, it is evident how film spaces visually reflect class identities and social hierarchy. The design of these spaces helps the audience grasp social differences by clarifying the social classes of the characters. Generally, the upper-class spaces are spacious, organized, minimalist, and luxurious, while the lower-class spaces are narrow, cluttered, and disorganized. These design disparities allow class identities to be expressed not only symbolically but also visually through the physical structure of the environment. The spaces representing the lower class evoke feelings of exclusion, poverty, and inadequacy, whereas the spaces of the upper class reflect a privileged, comfortable, and prestigious lifestyle. Film spaces serve not just an aesthetic purpose but also as a narrative tool that reflects social structures, power relations, and class identities. The design of these spaces aids the audience in recognizing differences and visually presents the social hierarchy, making the social status and class identities of the characters clear. Film spaces function as an important instrument of social criticism by effectively conveying class representations. Future studies could explore how the representation of class in film settings varies across different cultures and how class identity is depicted in digital and animated films. Such analyses could contribute to a deeper understanding of how film spaces reflect social hierarchy and their effects on the audience.

Keywords: Space, Identity, Class Identity, Film Spaces, Semiotic Analysis

GİRİŞ

Sinema ile mimarlık arasındaki ilişki, sinemasal mekânın tasarım, işlev ve anlam boyutlarına odaklanarak bu iki disiplinin nasıl etkileştiğini ortaya koyar. Mekânlar, bir filmde yalnızca fiziksel alanlar olmakla kalmaz, aynı zamanda karakterlerin psikolojik durumlarını, sosyal kimliklerini ve aralarındaki ilişkileri de yansıtmakta kullanılan aracı unsurlar olarak işlev görür. Bu disiplinler arasındaki etkileşim, hikâye anlatımını derinleştirirken karakterlerin duygusal katmanlarına da katkıda bulunur. Mimarlar ve yönetmenler, film setlerinin ve mekânlarının tasarımında iş birliği yaparak, mekânların estetik düzenlemeleri aracılığıyla filmin genel atmosferini zenginleştirir (Omuzlu & Erkan Yazıcı, 2024: 185).

Sinema, toplumsal sorunları sorgulama ve tartışma olanağı sunar. Toplumsal kaygılarını sinema aracılığıyla ifade eden birçok yönetmen, geniş kitlelere ulaşma fırsatını değerlendirmektedir. Sinema, sadece bir eğlence aracı olmanın ötesinde, toplumsal meseleleri derinlemesine irdeleyerek izleyiciyi düşündürme işlevi görmektedir. Farklı bakış açılarıyla tartışılan bu ilişki, sinemanın kültürel ve toplumsal yansımalarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, sinema, izleyicilerin toplumsal sorunlar hakkında düşüncelerini sağlayan bir anlatım aracıdır (Yıldırım, 2024: 88). Sinema, ilk ortaya çıktığında yeni bir buluş olarak görülmüştür ancak zamanla sanatın önemli bir alanı haline gelmiş ve toplumu etkileme gücü fark edilmiştir. Bu yüzden sinema, bazen propaganda yapmak için kullanılmış, bazen de toplumsal sorunları göstermek için bir araç olmuştur (Kandemir & Demir, 2022: 126). Aynı şekilde, filmler aracılığıyla sınıf kimliği de görünür hale gelmiş; karakterlerin yaşam biçimleri, kullandıkları mekânlar ve sahip oldukları imkânlar üzerinden toplumsal eşitsizlikler sinematik anlatılarla izleyiciye aktarılmıştır. Film mekânlarının toplumsal hiyerarşiyi ve sınıfsal kimlikleri yansıtırma biçimi, sinemada önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Mekân tasarımı, karakterlerin yaşam alanlarını göstermekle birlikte, onların toplumsal statülerini ve sınıfsal kimliklerini izleyiciye aktarmada rol oynamaktadır. Sinemada mekân kullanımı, mimari ve dekoratif unsurlar aracılığıyla izleyiciye çeşitli sosyal kodlar sunarak, filmin atmosferini şekillendirmektedir. Farklı sosyal sınıflardan karakterler arasındaki etkileşimin ön plana çıktığı yapımlarda, mekân tasarımının bu sınıfsal farklılıkları görünür kılması, karakterlerin toplumsal durumlarını anlaşılır kılmaktadır. Bu bağlamda mekânlar, sinemada toplumsal yapıların ve ilişkilerin kavranmasına katkıda bulunur.

Literatürde sinemasal mekânı inceleyen çalışmalara bakıldığında farklı odak konularda göstergebilim yöntemi ile mekân incelemelerinin yapıldığı görülmektedir. Kaçar (2024), göç ve yoksulluk ekseninde yaptığı göstergebilimsel film analizinde, *Kefernahum* filminin küresel kapitalist sistemin etkisiyle artan göçlerin bireysel ve toplumsal yansımalarını mekân üzerinden aktararak, kentsel alanların bir toplumun yaşam biçimi ve sorunlarını anlamada belirleyici göstergeler olduğu sonucuna varmıştır. Kırımlıoğlu ve Şen (2024), sinemada insan ve mekân ilişkisini egemenlik alanı bağlamında *Makaseller* filminin göstergebilimsel analizini yaparak incelemiştir. Bu çalışma, mekânların ve karakterlerin etkileşiminin; renk, doku ve ışık gibi algı unsurlarıyla nasıl yansıtıldığını detaylı bir şekilde göstermiştir. Çalışmasında; mekânlar arasındaki zıtlıkların, karakterlerin fiziksel ve duygusal özellikleriyle paralel bir şekilde, izleyicinin mekân algısını şekillendirdiğini ifade etmiştir. Köksal (2015), otel mekânlarını konu alan filmleri göstergebilimsel açıdan inceleyerek, bu mekânların sadece fiziksel özellikleriyle değil; aynı zamanda yersizlik, aidiyet, geçicilik ve mahremiyet gibi kavramlarla kurdukları anlam ilişkileri üzerinden sinemada önemli bir yer tuttuğunu ortaya koymuştur. Ateş (2020) ise; sınıf, kimlik ve mekân kavramlarını *Göç üçlemesi* film serisi üzerinden yaptığı analiz ile göç bağlamında incelemiştir. Bu çalışmada, göçün sinemadaki temsilleri incelenmiş; gecekondular mekânları bu dönüşümün en önemli fiziksel tanıkları olarak değerlendirilmiştir. Çalışma, mekânın yalnızca bir arka plan değil, kimliği ve sınıfı temsil eden bir gösteren olduğunu ortaya koymuş ve göçün sosyolojik ve mekânsal etkilerini bütüncül bir yaklaşımla ele almıştır.

Bu doğrultuda; insan ve mekân ilişkisini ele alan önceki çalışmalar temel alınarak, sınıfsal kimliğin film mekânları üzerinden nasıl yansıtıldığı ve bu temsillerde hangi göstergelerin kullanıldığı henüz incelenmemiş bir konu olarak görülmüş ve

araştırılabileceği sonucuna varılmıştır. Bu amaçla çalışmada, Parazit film örneği üzerinden sınıfsal kimliğin sinemada nasıl mekânsallaştırıldığını incelemek hedeflenmiştir. Yönetmenliği ve senaristliği Bong Joon-ho tarafından yapılan 2019 yapımı Güney Kore kara komedi, gerilim filmi *Parazit*; 2020 Akademi Ödülleri'nde En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Uluslararası Uzun Metraj Film, En İyi Orijinal Senaryo ödüllerini ve Cannes Film Festivali'nde ise Altın Palmiye ödülünü kazanmıştır. Farklı sınıflardan iki ailenin kesişen yaşamlarını anlatan *Parazit*; sadece karakterler üzerinden değil, mekânların nasıl tasarlandığı ve kullanıldığı üzerinden sınıfsal farkları göstermesiyle öne çıkar. Filmdeki yaşam alanlarının nerede olduğu, nasıl görüldüğü ve karakterlerle nasıl bir ilişki kurduğu; sınıf farklılıklarını izleyiciye açıkça gösterir. Bu özellikleri nedeniyle *Parazit*, mekân odaklı bir analizde kullanılabilecek uygun ve veri açısından zengin bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada, *Parazit* filmindeki iç mekân tasarımları göstergibilimsel yöntemle incelenerek, sınıfsal kimliklerin bu mekânlar aracılığıyla nasıl yansıtıldığı analiz edilmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın başlıca araştırma soruları "sinemasal mekânda sınıf kimliğini yansıtan öğeler nelerdir" ve "film mekânlarının tasarımları sınıfsal farklılıkları ve toplumsal hiyerarşiyi izleyiciye hangi göstergeler üzerinden ve nasıl aktarmaktadır" olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların, sinema ve mekân tasarımı arasındaki ilişkiye disiplinlerarası bir yaklaşım sunarak, filmdeki görsel öğelerin alt metinlerinde yatan sosyal ve kültürel anlamları açığa çıkarması hedeflenmektedir. Sinemasal mekânların, sınıfsal kimlikleri, karakterlerin sosyal konumlarını yansıtırma yöntemleri ve bu durumun izleyiciye nasıl aktarıldığı *Parazit* filmi özelinde analiz edilmektedir. Böylece, göstergibilimsel analiz yöntemiyle mimarlık, tasarım ve sinema arasında ilişki kuran bir okuma geliştirilmesi amaçlanmıştır.

MEKÂN VE KİMLİK

Mekân kelimesi, Arapça kökenli bir isim olan *kevnden* türemiştir. Kevn, olma, varlık, var olma ve vücut gibi anlamlar taşıırken, fiil hâli olan *kâna* da *olmak* anlamına gelir. Kevn kökünden gelen *kâinat* ise tüm varlıkların bütünü, yani var olan her şey olarak tanımlanır. Mimarlıkta ise mekân, uzayın sınırlandırılmış bir parçası olarak tanımlanır; ancak bu sınırların mutlaka fiziksel olması gerekmez. Mekân, somut sınırlarla belirlenebileceği gibi soyut ya da kavramsal bir nitelik de taşıyabilir. Bu nedenle, mekân yalnızca bir yapıya bağlı bir olgu olarak ele alınmamalıdır. Yapılar arasında oluşan ara mekânlar ve günümüzde giderek önem kazanan sanal mekânlar da bu tanımın kapsamına dahil edilmelidir (Arayıcı, 2015: 22). Norberg-Schulz (1971), mekân kavramını çok boyutlu bir şekilde ele alarak, insanın çevresiyle kurduğu ilişkileri ve bu ilişkilerin mekân üzerindeki yansımalarını açıklamaktadır. Mekân, yalnızca fiziksel bir alan olmanın ötesinde, insanın kimliği, düşünceleri ve sosyal bağlarıyla şekillenen zengin bir yapıdadır. Bu anlayış, beş temel aşama üzerinden incelenebilir:

- Görsel Mekân: Bireyin kimliğini belirleyen bir unsurdur ve kişinin çevresel algılarıyla şekillenir.
- Cisimsel Mekân: Fiziksel eylemlere dayanır ve kişinin davranışlarıyla somutlaşır.
- Kavramsal Mekân: Bireyin fiziksel dünyayı anlama ve mekân üzerine düşünceler geliştirme sürecidir.
- Varoluşsal Mekân: Bireyin çevresiyle olan etkileşimlerinin bir sonucu olarak, sosyal ve kültürel aidiyetini ifade eder. Mimari mekân, varoluşsal mekânın somut bir yansımasıdır.
- Mantıksal Mekân: Diğer mekân türlerini anlamlandırmak ve açıklamak için gerekli olan sembollerini tanımlar (Öktem, 2007: 67-68).

Lefebvre'e göre ise mekân, toplumsal bir üretim sürecinin sonucudur ve aynı zamanda bu sürecin devamlılığını sağlayan bir önkoşuldur (Lefebvre 2013'ten aktaran Bahadır, 2014: 10). Mekân, toplumun ekonomik, kültürel ve politik dinamiklerinin bir yansıması olarak şekillenir. Bu bağlamda mekân, yalnızca

fiziksel bir alan değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin ve güç dinamiklerinin somutlaştığı bir platformdur. Dolayısıyla, mekânın incelenmesi, toplumsal yapının ve bu yapıyı oluşturan süreçlerin anlaşılmasını da mümkün kılar.

Bireylerin mekânla kurduğu ilişki, onların sosyal bağlarını, kültürel aidiyetlerini ve toplumsal kimliklerini yansıtır. Kimlik, toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünüdür (Türk Dil Kurumu, t.y.). Bu kavram, bireyin toplum içindeki yerini, değerlerini ve inançlarını yansıtarak hem kişisel hem de toplumsal bir boyut taşır. Kimlik, zamanla değişebilen dinamik bir yapıya sahip olup, kişinin çevresiyle kurduğu ilişkiler ve yaşadığı deneyimlerle şekillenir. Aynı zamanda toplumsal normlar, kültürel miras ve toplumsal sınıflar gibi faktörlerle etkileşim içinde evrilir. Bu dinamik süreç, bireyin içsel dünyasıyla toplumsal çevresi arasındaki sürekli bir etkileşim olarak kendini gösterir.

Meiss, insan kimliğini üç farklı düzeyde tanımlar. Bu, kimlik kavramının çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Bu tanımlar şu şekilde özetlenebilir:

- **Türe İlişkin İnsan Kimliği:** Bu düzey, insanın diğer canlılardan ve cansız varlıklardan ayrılmasını sağlayan özellikleri ifade eder. Bu, insanın evrimsel, biyolojik ve türsel farklılıklarını vurgular.
- **Grup Kimliği:** İnsan, bir grup ya da toplumun parçası olarak kimliğini oluşturur. Aile, toplum, siyasal parti ya da dernek gibi grupların üyesi olarak, birey benzer değerleri, inançları ve hedefleri paylaşır. Bu düzey, toplumsal aidiyet duygusunun ve grup içindeki rolün kimlik üzerindeki etkilerini inceler.
- **Bireysel Kimlik:** Bu düzeyde, birey kendine özgü niteliklerini, kişisel sorumluluklarını ve bireysel farklarını ortaya koyar. Grup içindeki diğer bireylerden farklı olarak kimlik kazanır ve özgün bir kişilik sergiler (Meiss 1990'dan aktaran Bahadır, 2014: 3).

Bu üç düzey, insan kimliğinin hem toplumsal hem de bireysel yönlerini anlamaya olanak tanır. Meiss'in tanımları, kimliğin, toplumsal yapılar ve bireysel deneyimlerle şekillenen çok yönlü bir kavram olduğunu ortaya koyar. Sınıfsal kimlik, özellikle grup kimliği düzeyinde yer alır. Bireylerin, ait oldukları sınıfsal gruplara göre, toplumsal statülerini, değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzlarını belirler. Sınıfsal kimlik, bireylerin toplumsal yapılar içinde kendilerini nasıl konumlandığını ve bu yapılarla etkileşimde nasıl bir kimlik oluşturduklarını gösterir. Bu bağlamda, sınıfsal kimlik, sadece ekonomik durumdan değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve politik unsurlardan da beslenen bir yapıdır.

Mekân ve kimlik arasındaki ilişki, birbirini tamamlayan ve bir bağa sahip iki kavramdır. Her mekân, içinde yaşayan kişinin geçmişine, değerlerine, deneyimlerine ve etkileşimlerine dair izler taşır. İnsan, bulundukları fiziksel ortamlarla sürekli bir etkileşim içinde olup, bu etkileşim aracılığıyla mekânları yalnızca birer fiziksel alan olarak değil, aynı zamanda kişisel ve toplumsal anlamlarla yüklenmiş birer kimlik aracı olarak deneyimler. Yaşadıkları çevreye anlamlar yüklerken, bu çevre de onların kimliklerini şekillendirir. Mekânlar, bireylerin duygusal, kültürel ve toplumsal kimliklerini inşa etmelerinde rol oynar. Böylece, mekânlar ve kimlikler birbirlerini dönüştüren, besleyen ve güçlendiren bir ilişki içinde varlıklarını sürdürür. Mekân ve kimlik arasındaki karşılıklı etkileşim, her iki kavramın da varlığını birbirine bağlı hale getirir ve biri diğerini anlamlandırır (Kanbur & Bilgiç, 2020).

Sınıf Kimliğinin Mekânın Oluşumuna Etkileri

Sınıf kavramı, farklılıkların eşitsizlik ve ayrımcılık biçiminde şekillenmesini açıklamak için kullanılır (Alpman, 2019: 381). Gerçekte, sınıflar arasında belirgin sınırlar yoktur; bunun yerine, insanlar çeşitli toplumsal koşullara göre farklı seviyelerde yer alabilirler. Ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler, bireylerin yaşam koşullarını etkiler ve bazı grupların diğerlerine göre daha az fırsata sahip olmasına neden olabilir. Bu tür farklılıklar, toplumsal yapıları etkileyerek belirli avantajları ya da zorlukları beraberinde getirebilir. Bireyler ve gruplar

arasındaki sınıf kimlikleri, toplumsal bağlamda farklılıkların ve eşitsizliklerin nasıl deneyimlendiğini anlamaya yardımcı olur. Sosyal kimlik, gruplar arası etkileşimler sonucu ortaya çıkan psiko-sosyal bir kavramdır. Sosyal gruplar, kendilerini ait oldukları grubun özellikleriyle tanımlar ve gruplar arası karşılaştırmalar, sosyal kimliğin belirlenmesinde önemli rol oynar. Gruplar arası davranışlar, toplumların farklı gruplara bölünmesiyle, bu gruplara ait bireylerin karşılıklı ilişkilerinin bir sonucu olarak şekillenir (Ateş, 2020: 132). Sınıf kimliği de benzer şekilde, bireylerin toplumsal konumlarına ve ekonomik durumlarına göre kendilerini tanımladıkları dinamik bir süreçtir. Ancak sınıf kimliği, net ve keskin sınırlarla tanımlanabilecek bir kavram değildir; bireyler, değişen sosyal koşullar ve etkileşimlerle sınıf kimliklerini yeniden inşa eder.

Sınıf farklılıkları, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları eşitsizlikler ve fırsatlar aracılığıyla belirginleşir ve toplumsal ilişkilerdeki bu dinamikler, sınıf kimliğinin biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynar. Farklılıkların sabit ve mutlak olduğu anlayışı, gerçek dinamikler ve ilişkiler üzerinden analiz edilmesi gereken süreci göz ardı eder. Fark, tek başına bağımsız bir olgu değildir; anlamını ve niteliğini, içinde bulunduğu koşullar ve ilişkilerden alır. Bu koşullar ve ilişkilerle şekillenen, sürekli değişen bir süreçtir. Bu süreci sosyal gerçekliğin tekrarlarında görmek mümkündür. Ancak, bu işleyişi yekpare bir şekilde izlemek mümkün olmayıp, mekân, bu süreçleri somutlaştıran ve farkları eşitsizliklere dönüştüren ilk alan olarak öne çıkar. Çünkü mekân, toplumsal farklılıkların somutlaştığı ve ayrımcılığın biçimlendiği yerdir (Alpman, 2019: 384). Sınıf kimlikleri, mekânda bir araya gelerek toplumsal yapıyı inşa eder ve bu yapılar mekânın biçimini etkiler. Bu etkileşim, mekân üzerinden sınıf temelli ayrımcılığın yeniden üretilmesine olanak tanır. Mekân, bireylerin yaşam koşullarını, kaynaklara erişimlerini ve toplumsal statülerini yansıtabilen bir alandır. Mekân ve sınıf kimliği birbirini şekillendirerek toplumsal yapıyı etkileyebilen kavramlardır. Film mekânları ise sınıf kimliği ve mekân ilişkisini incelemek adına, toplumsal yaşam koşullarını simüle etmesiyle veriler sunarak bu araştırma kapsamında değerlendirilmektedir.

Film Mekânları ve Sınıf Kimliği İlişkisi

Sinema ve mimarlık arasındaki bağ, kullandıkları ortak unsurlar ve yapım süreçlerindeki benzerlikler açısından ele alınabilir. Ancak, mimarlık ile sinema arasındaki en belirgin ilişki, mekân üzerinde şekillenir (Ertem, 2010: 15). Hem sinema hem de mimarlık, mekânı yalnızca fiziksel bir alan olarak değil, anlam yüklü bir bağlam olarak kullanır. Bu bağlamda, her iki disiplin de mekânı duygusal ve toplumsal anlamlar yaratmak için bir araç olarak değerlendirir. Sinemanın mekân kullanımı, izleyiciyi belirli bir atmosfer içine çekerek hikâyeyi güçlendirirken, mimarlık da benzer şekilde mekânın tasarımıyla bireylerin deneyimlerini şekillendirir. Mekân, sinemada olayların aktarılması ve izleyici tarafından algılanabilmesi için kullanılan bir ögedir. Filmlerde mekânlar, kullanım amacına göre; fon, tamamlayıcı ve asıl eleman mekânları olarak üç kategoride sınıflandırılmaktadır (Çelik vd., 2023: 69).

Tablo 1. Film mekânlarının kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması

Fon Mekânları	Tamamlayıcı Mekânlar	Asıl Eleman Mekânları
Karakterlerin etkileşime girdiği ve olayların geçtiği yerlerdir.	Filmin atmosferini güçlendirir ve yönetmenin vermek istediği mesajı iletmeye yardımcı olur.	Başrol oyuncusunun etkileşimde olduğu ve hikâyenin merkezinde yer alan mekânlardır.
Temelde herhangi bir mesaj iletmeye amacı taşımaz.	Olayın seyri ve karakterler hakkında ipuçları verir.	Mekân, yönetmenin anlatmak istediği hikâyeyi iletmek için önemli bir araçtır.
Karakterlerin ve olayların geliştirilmesine katkı sağlamaz, yalnızca bir zemin oluşturur.	İzleyici ile iletişime geçerek filmdeki anlamı pekiştirir.	Yönetmen, bu mekânda geçen olayları anlatmak için mekânı belirleyip kullanır.

Tablo 1’de belirtilen mekân türleri, sinema anlatısında farklı işlevlere sahip olup hikâyenin kurgusunu ve izleyiciye iletilen mesajı doğrudan etkiler. *Fon mekânları*, hikâyenin geçtiği bir arka plan sağlayarak genellikle hikâyenin atmosferine katkıda bulunur ancak derin bir anlam taşımaz. *Tamamlayıcı mekânlar*, yönetmenin anlatımını destekleyerek karakterlerin duygusal durumlarını ve olayların gelişimini vurgular. *Asıl eleman mekânları* ise filmin ana anlatısını taşıyan ve hikâyenin merkezinde yer alarak karakterler ve olay örgüsüyle doğrudan ilişki kuran mekânlardır. Bu sınıflandırma, yönetmenin mekân kullanımındaki amacını ve filmin izleyici üzerindeki etkisini anlamaya yardımcı olur (Çelik vd., 2023: 69).

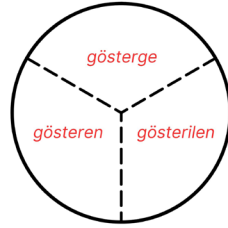
Mekânın sinemadaki kullanımı, yalnızca görsel bir arka plan oluşturmanın ötesine geçer; mekânlar, aynı zamanda sınıfsal kimliğin ve toplumsal yapının yansıtılması için güçlü araçlar sunar. *Fon mekânları*, genellikle toplumsal olarak yansız olan ve karakterlerin birbirleriyle etkileşime girdiği yerlerdir. Bu mekânlar, karakterlerin sınıfsal kimliklerini doğrudan ifade etmese de içinde bulundukları sosyal çevreyi tanımlar. *Tamamlayıcı mekânlar*, karakterlerin sınıfsal konumlarına dair ipuçları verir ve filmin atmosferine bir anlam katarken, genellikle sınıf farklarını ve toplumsal hiyerarşiyi dolaylı yoldan izleyiciye aktarır. Örneğin, varlıklı karakterlerin bulundukları mekânlar ile daha alt sınıflardan karakterlerin mekânları arasındaki farklar, bu sınıfsal kimlikleri vurgulayan bir rol oynar. *Asıl eleman mekânları* ise, karakterlerin sınıfsal kimliklerinin ve toplumsal duruşlarının en belirgin şekilde ortaya çıktığı alanlardır. Bu mekânlar, genellikle karakterlerin sınıf farklarını en net şekilde hissettiren ve toplumsal yapıyı doğrudan yansıtan unsurlar olarak öne çıkar. Yönetmen, bu mekânları kullanarak izleyiciye sınıfsal yapıyı ve karakterlerin toplumdaki yerini daha derin bir biçimde anlatır. Bu bağlamda, mekânların filmi şekillendiren önemli unsurlar olması, sadece görsel değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bir işlev de üstlenmelerini sağlar.

Sinemada, karakterler, olaylar ve mekânlar birbirleriyle etkileşim halinde olup, bu etkileşim anlatının yapı taşlarını oluşturur. Mimarlık, sinemada aktarılmak istenen mesajı güçlendirmek ve vurgulamak amacıyla mekânları biçimlendirirken, aynı zamanda hikâyenin gereksinimlerine uygun olarak düzenler (Ertem, 2010: 19). Mekânlar, karakterlerin sınıfsal kimliklerini ve toplumsal durumlarını belirginleştirir, böylece izleyicinin toplumsal bağlamla ilgili daha fazla bilgi edinmesini sağlar. Film mekânı, sınıf farklarını görsel olarak sergileyerek, karakterlerin sosyal statülerini ve toplumsal yerlerini yansıtır. Bu çerçevede, sinemadaki mekânlar, sadece bir arka plan değil, aynı zamanda sınıfsal kimliklerin ve toplumsal yapının bir yansıması olarak işlev görür. Mimarlık, mekânı eleştirir ve dönüştürerek yeni biçimlerde yeniden inşa eder. Sinema ise mekânı farklı şekillerde kurgular ve izleyicilerine farklı okumalar yapma imkânı sunar (Duman & Beşgen, 2021: 1). Her iki alan da mekânın toplumsal, kültürel ve bireysel boyutlarına dair farklı yorumlar ve anlamlar üretir. Mimarlık ve sinema, mekânı sadece var olan bir gerçeklik olarak değil, izleyiciye çeşitli perspektifler sunan birer araç olarak kullanır. Mimari mekânlar, belirli bir toplumsal sınıfın güç, statü ve yaşam biçimlerini somutlaştırırken, sinema da bu sınıfsal farklılıkları sembolik bir dille ifade eder. Hem mimarlık hem de sinema, mekânı sınıfsal kimliği şekillendiren, toplumsal yapıları sorgulayan ve bireysel kimlikleri inşa eden bir araç olarak kullanır.

YÖNTEM

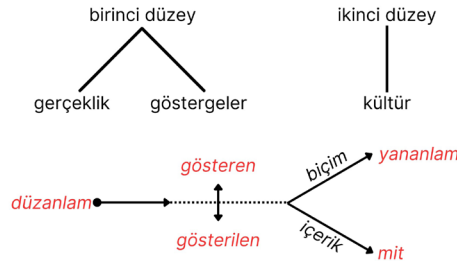
Bu çalışma, Parazit film örneği üzerinden, film mekânlarının sınıfsal kimliği yansıtma biçimlerini göstergebilimsel yöntemle incelemektedir. Çalışmanın evreni, sınıfsal kimlik açısından veriler sunan, yani mekân-insan ilişkileri içeren tüm filmler olmakla birlikte, evrenin bu derece büyük ve soyut olduğu durumlarda tüm evrenden veri toplamının mümkün olmaması nedeniyle, konusu sebebiyle bu alanda kapsamlı veriler sunan Parazit filmi örnek olay olarak incelenmek üzere seçilmiştir. Film, toplumsal sınıflar arasındaki farkı ve bu sınıfların etkileşimini özellikle mekânlar aracılığıyla detaylı bir şekilde işlemektedir. Bu bağlamda, mekânların sınıfsal kimliği yansıtmadaki rolünü incelemek açısından etkin veriler sunmaktadır.

Araştırmada film mekânı ve sınıfsal kimlik ilişkisini incelemek üzere göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çağdaş göstergebilim, 20. yüzyılın başlarında Amerikalı filozof Charles Sanders Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure tarafından şekillendirilmiştir. Saussure, *Genel Dilbilim Dersleri* adlı eserinde göstergebilimi toplum içindeki göstergelerin rolünü inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlamıştır (Bircan, 2015: 18). Göstergebilim, Roland Barthes tarafından dört temel başlık altında incelenmektedir: Kullanılan dil ve söz, gösteren ve gösterilen, dizge ve dizim, düz anlam ve yan anlam. Bu kavramların tümü, ikili zıtlıkları temel alır. Barthes'a göre, gösterge, gösteren ile gösterilenden oluşan bir bütünlük olarak tanımlanmaktadır (aktaran Aydınöler, 2023: 15) (Görsel 1).

Görsel 1. Barthes'ın Gösterge Şeması üzerinden bir uyarılma

Barthes, düz anlam ve yan anlam kavramlarını ele alarak göstergebilim yaklaşımını popüler kültür alanlarına uygulamıştır. Ona göre, bir gösterge anlam kazandığında yalnızca düz anlamdan değil, aynı zamanda yan anlamdan da yararlanmaktadır. Barthes, göstergenin yüzeydeki anlamı olan düz anlamın yanı sıra, daha derin ve çeşitli yorumlara açık yan anlamlara sahip olduğunu vurgulamaktadır. Yan anlam, Barthes tarafından görünenin altındaki yapı olarak tanımlanmakta ve bu yapının kültürel değerlerden bağımsız düşünölemeyeceği ifade edilmektedir. İnsanların sahip oldukları bilgi ve öğretiler doğrultusunda metinlere veya görsellere yan anlam katabileceklerini belirtmektedir (aktaran Mollaoğlu, 2023) (Görsel 2).

Görsel 2. Barthes'ın Gösterge Şeması üzerinden bir uyarılma

Göstergebilim, tasarım öğelerinin birbirleriyle bağlantılı ve sistemli bir şekilde bütünü oluşturduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda, tasarımda kullanılan semboller, kültürel kodlar, renkler ve yazılar göstergebilimsel analiz için incelenebilir. Bu analiz, tasarımın içerdiği anlatı öğelerinin belirli bir çerçeve içinde çözümlenmesini içerir. Anlatı öğeleri doğrudan mesajlar verebileceği gibi, gizli anlamlar da taşıyabilir. Sinema filmlerinde; kültürel kodlar ve semboller dışında aktörlerin mimikleri, diyaloglar ve cümle vurguları da analiz edilebilir. Ayrıca, metaforlar ve imgeler üzerinden filmdeki derin mesajlar ve alt metinler çözümlenebilir. Göstergebilimsel yöntemler, sinema filmlerinin hem analizi hem de eleştirisi için kullanılabilir (Aydınöler, 2023: 15).

Bu çalışma kapsamında Barthes'ın göstergebilim kuramı çerçevesinde Parazit filminden sahneler incelenmiştir. İncelenen sahneler, Tablo 1'de ele alınan film mekânlarının kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması verilerine göre *asıl eleman mekânları*, *tamamlayıcı mekânlar* ve *fon mekânları* olarak üç kategori altında sınıflandırılarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak öncelikle belgesel tarama

ile literatürdeki temel tanım ve kavramlar tespit edilmiş, ikinci aşamada ise film sahnelerinden gözlem yoluyla veri toplanarak filmdeki sahnelerin görsel analizi yapılmıştır. Çözümlemeye veriler, Barthes'ın Anlamlandırma Şeması'ndaki düz anlam ve yan anlam kavramlarıyla, her mekânın taşıdığı anlamlar üzerinden gösterge, gösteren ve gösterilen ilişkisi açısından analiz edilmiştir. Bu analiz ile mekânların, sınıfsal kimliği nasıl temsil ettiğini ve toplumsal yapıyı nasıl sembolize ettiğini anlamaya yönelik derinlemesine bir çözümleme yapılması hedeflenmiştir.

PARAZİT FİLMİNİN KÜNYESİ VE KONUSU

Parazit filmi (Tablo 2), Güney Kore'nin Seul şehrinde, bodrum katında zorlu yaşam koşulları altında hayatta kalmaya çalışan bir ailenin, kendilerine şans getirmesi umuduyla hediye edilen bir "taş" aracılığıyla hayatlarının değişmesini konu almaktadır. Sosyo-ekonomik olarak alt sınıfta yer alan Kim ailesi, yaşam şartlarını iyileştirebilmek için, sosyo-ekonomik olarak üst sınıfta bulunan Park ailesinin evine sızmaya çalışmaktadır. Hikâye, Kim ailesinin genç oğlunun, Park ailesinin kızına İngilizce dersi vermesiyle başlar. Ardından, kız kardeşin küçük erkek çocuklarına sanat terapisti olarak gelmesi, babasının şoför olarak işe başlaması ve son olarak annenin hizmetçi olarak evde çalışmaya başlamasıyla devam eder. Film, büyük ölçüde iki ana mekânda geçmektedir: Park ailesinin müstakil evi ve Kim ailesinin yarı bodrum kattaki evi. Park ailesi, baba, anne, ergen kız çocuğu ve küçük bir erkek çocuğundan oluşurken; Kim ailesi ise baba, anne, üniversite çağındaki erkek ve kız çocuğundan oluşmaktadır. Film, esas olarak Park ailesinin evinde, Kim ailesinin sızmaya çalıştığı mekânda geçmektedir (Us, 2023: 140).

Tablo 2. Parazit Filmi Künyesi

Film	Parazit
Yıl	2019
Yönetmen	Bong Joon-ho
Yapımcı	Bong Joon-ho, Moon Yang-kwon, Jang Young-hwan, Kwak Sin-ae
Senaryo	Bong Joon-ho, Han Jin-won
Oyuncular	Song Kang-ho, Park So-dam, Cho Yeo-jeong, Lee Sun-kyun, Choi Woo-shik
Türü	Komedi, Dram, Gerilim, Kara Mizah
Süre	132 dakika

Filmin temel mekânları olan Park ailesinin müstakil evi ve Kim ailesinin yarı bodrum kattaki evi, görsel olarak sınıf farklarını belirginleştirir. Park ailesinin evi, geniş, düzenli ve lüks bir yerleşim sunarken, Kim ailesinin evi dar, karanlık ve düşük kaliteli bir yaşam alanı sunmaktadır. Bu iki mekân arasındaki farklılıklar, sınıfsal kimlikleri ve toplumsal yapıları sembolize etmektedir. Bu göstergebilimsel yaklaşım, her bir mekânın sınıf ayrımlarını nasıl yansıttığını ortaya koymak için bir tablolar halinde düzenlenmiştir. Bu göstergebilimsel analiz, filmdeki mekânların sınıf kimliğini ve toplumsal yapıları nasıl yansıttığını ve izleyiciye sınıfsal eşitsizlikleri görsel olarak nasıl ilettiğini anlamamıza olanak tanımaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde, Parazit filmindeki mekânların sınıfsal kimlik üzerinden göstergebilimsel analizi sunulmuştur. Filmdeki mekânlar amaçlarına göre; asıl eleman mekânları, tamamlayıcı mekânlar ve fon mekânları olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmış ve bu kategorilerin her biri sınıfsal kimliklerin temsilindeki işlevleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Tablo 3, filmdeki asıl eleman mekânların tasarımlarındaki; Tablo 4, filmdeki tamamlayıcı mekânların tasarımlarındaki; Tablo 5 ise fon mekânların tasarımlarındaki sınıfsal kimlik yansımalarını ele almaktadır. Bu tablolar; filmdeki mekânların gösterge, gösteren ve gösterilen ilişkisi çerçevesinde analizini ve bu mekânların düz anlam ve yan anlam bağlamında sosyal farklılıkları nasıl sembolize ettiğini açıklamaktadır.

Tablo 3. Parazit filmindeki asıl eleman mekânlarının film sahneleri üzerinden göstergebilimsel analizi

Sahne				
	a. Kim ailesinin evi [00:04:18]		b. Park ailesinin evi [00:56:31]	
Gösterge	Kim ailesinin sokaktan görünmeyen, bodrum kattaki evi		Park ailesinin müstakil ve bahçeli evi	
Gösteren	Sınırlı alan Yetersiz giriş açıklığı		Ferah Bahçe	
Gösterilen	Düz Anlam	Sınırlı yaşam alanı Karanlık çevre	Lüks yaşam standartları Geniş yaşam alanı	
	Yan Anlam	Toplumdan soyutlanma Alt sosyal sınıfa aitlik	Sosyal hiyerarşideki yüksek konum Ayrıcalıklı yaşam biçimi	
Sahne				
	c. Kim ailesinin yemek yediği alan [00:06:12]		d. Park ailesinin yemek yediği alan [00:35:03]	
Gösterge	Kim ailesinin yemek yediği alan		Park ailesinin yemek yediği alan	
Gösteren	Darlık Dağınıklık		Genişlik Ferahlık	
Gösterilen	Düz Anlam	Kısıtlı yaşam alanı	Mekânsal açıklık Konfor	
	Yan Anlam	Geçim	Toplumsal prestij ve ayrıcalık	
Sahne				
	e. Kim ailesinin sosyal alanı [00:11:25]		f. Park ailesinin sosyal alanı [01:14:15]	
Gösterge	Kim ailesinin evinin sosyal alanı		Park ailesinin evinin sosyal alanı	
Gösteren	Darlık Karmaşıklık		Ferahlık Lüks	
Gösterilen	Düz Anlam	Kısıtlı alan Dağınıklık	Manzara Sosyal alan	
	Yan Anlam	Kişisel alan eksikliği	Sosyal ayrıcalık	

Tablo 3a'daki Kim ailesinin sokaktan görünmeyen, dar girişli yarı bodrum katındaki evindeki gösteren, sınırlı alan ve yetersiz giriş açıklığı; düz anlamda karanlık ve kısıtlı bir yaşam alanını, yan anlamda ise toplumdan soyutlanma ve alt sosyal sınıfa aidiyeti simgeler. Buna karşılık, Park ailesinin müstakil ve bahçeli evinde (Tablo 3b) gösteren olan ferah alan ve bahçe; düz anlamda lüks yaşam standartlarını ve geniş alanı yansıtırken, yan anlamda ise sosyal hiyerarşideki yüksek konumu ve ayrıcalıklı yaşam biçimini temsil etmektedir. Tablo 3c'deki Kim ailesinin yemek yediği alanın göstereni, darlık ve dağınıklık; düz anlamda, kısıtlı bir yaşam alanını ifade ederken yan anlamda ise, geçim zorluğunu simgelemektedir. Park ailesinin yemek alanındaki (Tablo 3d) gösteren, genişlik ve ferahlık ise; düz anlamda, mekânsal açıklık ve konforu yansıtır. Yan anlamda ise, toplumsal prestiji

ve ayrıcalığı sembolize eder. Tablo 3e’de Kim ailesinin evinin sosyal alanının göstereni, darlık ve karmaşıklık; düz anlamda, kısıtlı alan ve dağınıklık ifade etmektedir. Yan anlamda ise kişisel alan eksikliğini göstermektedir. Park ailesinin sosyal alanında (Tablo 3f) gösteren olan ferahlık ve lüks ise; düz anlamda, manzara ve sosyal alan ile ilişkilidir. Yan anlamda ise, bu geniş sosyal alan, sosyal ayrıcalığı simgelemektedir.

Tablo 4. Parazit filmindeki tamamlayıcı mekânların film sahneleri üzerinden göstergebilimsel analizi

Sahne				
	a. Kim ailesinin evinin penceresi [00:00:54]		b. Park ailesinin evinin penceresi [00:14:22]	
Gösterge	Kim ailesinin yarı bodrum katındaki evinin penceresi		Park ailesinin evinin penceresi	
Gösteren	Karanlık Darlık		Açıklık Ferahlık	
Gösterilen	Düz Anlam	Mekânsal yetersizlik Aydınlatma yetersizliği	Görüş alanı Dış mekân	
	Yan Anlam	İzole yaşam Toplumdan ayrışma	Mekânsal ayrıcalık Sınır	
Sahne				
	c. Kim ailesinin evinin önü [00:12:15]		d. Park ailesinin evinin önü [00:12:15]	
Gösterge	Kim ailesinin evinin önündeki alan		Park ailesinin evinin geniş bahçesi	
Gösteren	Darlık Karanlık		Yeşil alan	
Gösterilen	Düz Anlam	Mekânsal sıkışıklık Aydınlatma yetersizliği	Ferahlık	
	Yan Anlam	İzole yaşam Toplumsal dışlanma	Mekânsal ayrıcalık	
Sahne				
	e. Kim ailesinin yatak odası [00:01:51]		f. Park ailesinin yatak odası [01:42:16]	
Gösterge	Kim ailesinin yatak odası		Park ailesinin yatak odası	
Gösteren	Darlık Dağınıklık		Genişlik Düzen	
Gösterilen	Düz Anlam	Mekânsal kısıtlılık Düzensizlik	Mekânsal rahatlık Konfor	
	Yan Anlam	Kişisel alan eksikliği Zorlu yaşam koşulları	Mekânsal ayrıcalık Kişisel alan	

Tablo 4a’da Kim ailesinin yarı bodrum katındaki evinin penceresindeki gösteren, karanlık ve darlık; düz anlamda, mekânsal yetersizlik ve aydınlatma eksikliğini ortaya koymaktadır. Yan anlamda ise toplumdan ayrışmayı ve izole bir yaşamı ifade etmektedir. Buna karşılık; Park ailesinin evinin penceresindeki (Tablo 4b)

gösteren, açıklık ve ferahlık; düz anlamda görüş alanı ve dış mekânı ifade ederken yan anlamda ise mekânsal ayrıcalığı ve sınırı sembolize etmektedir. Tablo 4c'de Kim ailesinin evinin önündeki alanda gösteren olarak darlık ve karanlık, düz anlamda mekânsal sıkışıklığı ve aydınlatma yetersizliğini gösterirken; yan anlamda ise izole yaşam ve toplumsal dışlanmayı ifade etmektedir. Park ailesinin evinin geniş bahçesindeki (Tablo 4d) gösteren, yeşil alan ise; düz anlamda ferahlık ile ilişkilidir. Yan anlamda ise mekânsal ayrıcalığı göstermektedir. Tablo 4e'de Kim ailesinin yatak odasındaki gösteren, darlık ve dağınıklık; düz anlamda mekânsal kısıtlılık ve düzensizlik ile bağlantılıdır. Yan anlamda ise kişisel alan yetersizliğini ve zorlu yaşam koşullarını simgeler. Park ailesinin yatak odasındaki (Tablo 4f) gösteren, genişlik ve düzen; düz anlamda mekânsal rahatlık ve konforu simgeler. Yan anlamda ise mekânsal ayrıcalık ve kişisel alanı ifade etmektedir.

Tablo 5. Parazit filmindeki fon mekânlarının film sahneleri üzerinden göstergebilimsel analizi

Sahne				
	a. Kim ailesinin evine giden merdiven [01:34:49]		b. Park ailesinin evine giden yokuş [00:12:27]	
Gösterge	Kim ailesinin evine giden merdiven		Park ailesinin evine giden yokuş	
Gösteren	İnen merdiven Kot farkı		Yukarı çıkan yokuş Temiz çevre	
Gösterilen	Düz Anlam	Alt kota iniş Yeraltına yönelim	Üst kota çıkış Ferahlık	
	Yan Anlam	Alt sınıfa aitlik	Üst sınıfa aitlik	
Sahne				
	c. Kim ailesinin evinin girişi [00:12:07]		d. Park ailesinin evinin girişi [00:12:07]	
Gösterge	Kim ailesinin evinin dar girişi		Park ailesinin müstakil evinin girişi	
Gösteren	Darlık Bodruma inen merdiven		Açıklık İhtişan	
Gösterilen	Düz Anlam	Mekânsal sıkışıklık Alt kot	Mekânsal ferahlık Erişim kolaylığı	
	Yan Anlam	Toplumsal dışlanma Alt sınıfa aitlik	Prestij	

Tablo 5a'da Kim ailesinin evine giden merdivende gösteren olan inen merdiven ve kot farkı; düz anlamda alt kota iniş ve yeraltına yönelimi ifade ederken; yan anlamda ise alt sınıfa aitliği sembolize etmektedir. Park ailesinin evine giden yokuştaki (Tablo 5b) gösteren, yukarı çıkan yokuş ve temiz çevre; düz anlamda üst kota çıkış ve ferahlığı yansıtır. Yan anlamda ise üst sınıfa aitliği ifade etmektedir. Tablo 5c'de Kim ailesinin evinin dar girişindeki gösteren, darlık ve bodruma inen merdiven; düz anlamda, mekânsal sıkışıklık ve alt kot ile ilişkilidir. Yan anlamda ise, toplumsal dışlanma ve alt sınıflara aitliği ifade eder. Park ailesinin müstakil evinin girişinde (Tablo 5d) gösteren olarak açıklık ve ihtişan; düz anlamda, mekânsal ferahlık ve erişim kolaylığını ifade ederken yan anlamda ise prestiji temsil etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, *Parazit* filmindeki mekânların sınıfsal kimlik bağlamında göstergebilimsel bir çözümlemesini sunarak, film mekânlarının fiziksel özellikleriyle toplumsal hiyerarşiyi nasıl yansıttığını ortaya koymuştur. Bulgular doğrultusunda, filmde farklı sınıflara ait karakterlerin yaşam alanlarının belirgin mekânsal karşıtlıklarla temsil edildiği görülmektedir. Alt sınıfa ait mekânlar; dar, karanlık, alt kotta, kişisel alanın belirgin biçimde eksik veya sınırlı olduğu ve düzensizlikle karakterize edilen tasarımlarla yansıtılmıştır. Buna karşılık, üst sınıfa ait mekânlar ise; geniş, ferah, üst kotta, bireysel mahremiyetin ön planda tutulduğu ve özenle tasarlanmış mekânlar olarak sunulmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında; sinemasal mekânda sınıf kimliğini yansıtan öğelerin, alanın büyüklüğü, ışık kullanımı, düzen ve mimari organizasyon gibi fiziksel nitelikler üzerinden inşa edildiği görülmüştür. Filmde bu öğeler; karakterlerin gündelik yaşamdaki hareket alanlarını, mekânla kurdukları ilişkileri ve bu mekânlar içindeki yerleşim biçimlerini biçimlendirerek sınıfsal kimliği somutlaştırmaktadır. Filmdeki mekânların "asıl eleman mekânları", "tamamlayıcı mekânlar" ve "fon mekânları" olarak sınıflandırılması yine sinemasal mekânların toplumsal hiyerarşiyi yansıtmadaki rollerini ortaya koymaktadır. Her iki sınıfın asıl eleman ve tamamlayıcı mekânlarında, toplumsal hiyerarşiyi görünür kılmak amacıyla; mekân büyüklüğü, ışık, düzen ve mimari organizasyon öğelerinin birlikte kullanıldığı gözlemlenmiştir. Fon mekânlarında ise hiyerarşinin, bu öğelerden yalnızca bir ya da birkaçının öne çıkarılması yoluyla izleyiciye aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin, asıl eleman olarak alt sınıfa ait sosyal alan dar, ışık almayan ve dağınık tasarlanmışken üst sınıfa ait sosyal alan geniş, aydınlık ve düzenlidir. Fon mekânları olarak tespit edilen, her iki ailenin evine giden yollarda bulunan merdivenler veya yokuşlar ise bu ailelerin sınıfsal kimliklerini kot farkları ile temsil etmekte ve sınıflar arası farklılıkları görsel olarak yansıtmaktadır. Bu durum, filmdeki mekânların hangi amaca hizmet ettiklerinden bağımsız olarak, toplumsal hiyerarşiyi yansıtma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Filmdeki mekân tasarımları, sınıfsal farklılıkları ve toplumsal hiyerarşiyi izleyiciye, mekânların düz anlam ve yan anlam ilişkileri içinde taşıdığı göstergeler aracılığıyla aktarmaktadır. Dar girişler, bodrum katları, sınırlı ışık kaynakları ve karmaşık yerleşim düzeni gibi unsurlar, alt sınıfın toplumsal dışlanmışlığını ve izole yaşam biçimini temsil ederken; ferah bahçeler, geniş pencere açıklıkları, yüksek kotta konumlanmış yapılar ve minimalist düzen, üst sınıfın ayrıcalıklı konumunu ve toplumsal üstünlüğünü yansıtmaktadır. Bu mekânsal karşıtlıklar, yalnızca fiziksel koşulları değil; aynı zamanda bireylerin toplumsal konumlarını, ait oldukları sınıfın değerlerini ve yaşam biçimlerini de simgesel düzeyde göstermektedir. Böylece film, mekân aracılığıyla sınıf kimliğini yeniden üretirken, toplumsal hiyerarşiyi katmanlı bir şekilde anlatıya dahil etmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma; elde ettiği veriler ile film mekânlarının toplumsal yapıları, sınıfsal farkları ve güç ilişkilerini görsel bir biçimde nasıl yansıttığını anlamamıza katkı sağlamaktadır. Mekân tasarımının, karakterlerin sosyal statülerini ve sınıfsal kimliklerini belirginleştirerek izleyicinin toplumsal hiyerarşiyi nasıl algıladığını göstererek, film mekânlarının sadece estetik bir öge değil, aynı zamanda toplumsal eleştirinin önemli bir aracı olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma, mekân ve sınıfsal kimlik ilişkisini sinemasal mekân özelinde incelemesi yönüyle literatüre katkı sağlamaktadır. Göstergebilimsel analiz yöntemi ile disiplinler arası bir okuma gerçekleştirerek mekân tasarımının toplumsal kimlik inşasında nasıl bir rol oynadığına dair bir sorgulama niteliği de taşımaktadır. Ancak çalışma incelediği filmin geçtiği yer ve ele aldığı toplumun normları ve kimliği gibi sınırlılıklar taşımaktadır. Gelecekteki çalışmalarda, farklı kültürlerde işlenen film mekânlarının sınıfsal temsilleri nasıl değiştirdiği araştırılabilir. Bu tür araştırmalar, karşılaştırmalı olarak film mekânlarının toplumsal hiyerarşiyi nasıl yansıttığını ve izleyici üzerindeki etkilerini anlamaya katkı sağlayabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Beyanı

Etik kurul onayı gerektiren bir çalışma değildir.

KAYNAKÇA

- Alpman, P. (2019). Mekân, kimlik, sınıf: Farklar neden bir arada barınamazlar? *İdealkent*, 10(26), 373-401. <https://doi.org/10.31198/idealkent.519245>
- Arayıcı, O. (2015). *Mekân ve tasarım üzerine tanımlar*. Ege Basım.
- Ateş, M. (2020). Sinemada göç bağlamında sınıf, kimlik ve mekân: Ömer Lütfi Akad ve göç üçlemesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 4(2), 128-141. <http://dx.doi.org/10.51117/metder.2020.2>
- Aydınçümler, M. H. (2023). Göstergebilimsel açıdan film çözümlemesi: Eşkya filmi örneği. *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat*, 8(16), 13-24.
- Bahadır, E. (2014). *Mekân tasarımlarında kimlik oluşum süreçleri ve yersizleşme kavramının irdelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26), 17-41.
- Bong, J., Yang-kwon, Moon, Y., Jang, Y., Kwak, S. (Yapımcı) ve Bong, J. (Yönetmen). (2019). Parazit. [Film]. Güney Kore: CJ Entertainment.
- Çelik, F., Arslan, B. D., Yıldız, F., Kalp, M. (2023). Sinemada mekân: The Fall filminde göstergebilimsel yaklaşımla mekân okumaları. *Yedi*, (29), 67-80. <https://doi.org/10.17484/yedi.1162213>
- Duman, Ş., Beşgen, A. (2021). Sinemada mekân-karakter özdeşleşimi üzerine bir ideoloji: Kış Uykusu filmi. D. Yıldırım, E. Haspolat, H. Sağlam, & S. C. Beritan (Ed.) içinde, *Mekânı düşünmek* (s.181-200). Nika Yayınevi.
- Ertem, Ü. (2010). *Sinema ve mimarlık etkileşiminin örnek kara filmler üzerinden incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi].
- Kaçar, F. (2024). Göç ve yoksulluk ekseninde mekânda bireyin inşası: Kefernahum filminin göstergebilimsel analizi. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, (12), 1-26. <https://doi.org/10.56676/kiad.1265766>
- Kanbur, E. Ö., Bilgiç, D. E. (2020). Mekân ve kimlik etkileşimi bağlamında "Uzak" filminin analizi. *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(17), 18-32. <https://doi.org/10.38064/eurssh.116>
- Kandemir, N. K., Demir, S. K. (2022). Birey, toplum ve çevre ilişkisi bağlamında sinema: 2040 belgesel filmi örneği. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (10), 122-133.
- Kırımlıoğlu, Y., & Şen, D. E. (2024). Sinemada insan ve mekân ilişkisinin egemenlik alanı bağlamında göstergebilimsel incelemesi Makas Eller filmi. *Art-e Sanat Dergisi*, 17(33), 487-512. <https://doi.org/10.21602/sduarte.1362974>
- Köksal, C. (2015). Göstergebilimsel yaklaşımla sinemasal mekân analizi: Otellerde geçen filmler üzerinden mekânsal ve anlamsal çözümlemeler [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi].
- Mollaoğlu, S. (2023). Çocuk gelin pratiğinin göstergebilimsel analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(86), 598-617. <https://doi.org/10.17755/esosder.1225342>
- Norberg-Schulz, C. (1971). *Existence space & architecture*. Studio Vista.
- Omuzlu, S. Ö., Erkan Yazıcı, Y. (2024). Mimarlıkta yer(siz)leşme kavramı: Parazit filmi üzerinden bir okuma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 180-202.
- Öktem, D. (2007). *Otel iç mimari tasarımında mekân algılama ve kimlik oluşumu ve örnekler üzerinde analizi* [Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi].
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). *Kimlik. Genel Türkçe Sözlük* içinde. <https://sozluk.gov.tr/> (06.01.2024).
- Us, F. (2023). Sinemada kurgusal mekân kullanımı: Parazit filmi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Sanat Araştırmaları*, 2(2), 133-151.

Yıldırım, O. (2024). Alttakilerin yukarıya çıkma/sisteme tutunma mücadelesi: Giorgio Agamben penceresinden Parazit filmine bakmak. *SineFilozofi*, (17). 86-101.
<https://doi.org/10.31122/sinefilozofi.1330348>

Görsel Kaynakçası

Görsel 1, 2: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1: Çelik, F., Arslan, B. D., Yıldız, F., Kalp, M. (2023). Sinemada mekân: The Fall filminde göstergebilimsel yaklaşımla mekân okumaları. *Yedi*, (29), 67-80.
<https://doi.org/10.17484/yedi.1162213>

Tablo 2: Internet Movie Database. (t.y.). *Parazit film afişi*. IMDB. <https://www.imdb.com/title/tt6751668> (06.01.2025).

Tablo 3-4-5: Bong, J. (Yönetmen). (2019). *Parazit* [Film]. CJ Entertainment.